

Cozzarelli (u Sieni), Benedetto da Maiano, Giovanni della Robbia (u Firenci) i Caradossio (u Milanu). Još znatniji je Nikola kao »Marmorarius« (vajar mramorne plastike), pa je u svojoj Arki, kako je rečeno, stvorio djelo sasvim jedinstveno u plastici quattrocenta.

Svakako je on, taj fantastični i varvarin (phantasticus et barbarus) značajna pojava u umjetnosti renesanse. Nisu li, možebiti, upravo te značajke u njegovoj umjetnosti bitne crte njegove rase?

Dr. Artur Schneider.

O SLOVENSKOJ INVESTITURI NA POLJU GOSPE SVETE.

Austrijski car Leopold I. je godine 1660. pohodio svoje zemlje od Beča do Jadranskoga mora. O tome je putovanju njegov dvorjanin Lovro Kurelić (Lorenzo de Churelichz) slijedeće godine napisao i u Beču kod akademskoga štampara Mateja Raccia izdao knjižicu na talijanskome jeziku, kojoj skraćeni naslov glasi: »... Racconto... del viaggio... di... Leopoldo... nel... 1660.« Jedan su primjerak te rijetke knjižice bili nabavili naši knezovi Zrinski i taj se s njihovom bogatom knjižnicom do danas sačuvalo u Univerzitetskoj biblioteci u Zagrebu (BZ 218.).

Kurelić, po svoj prilici Istranin (iz Pazina), potanko opisuje carev boravak u Celovcu od 28. augusta do 4. septembra 1660. spominjući na dva mjesta gosposvetsku investituru. Na str. 71. stoji ovo: »Alli 28. di Agosto da questo luogo (naime iz grada Sankt Veita) si parti Sua Maestà nella festa di S. Agostino, come singolar Padrone della Augustissima Casa d' Austria, e Tosone d' oro. Celebròsi cotesta festività nella miraculosa Chiesa della Madonna detta al salone, nella quale stanno alcuni corpi santi sepolti, e molt' altre Reliquie. Vicino a questo Manastero in Campagna gl' antichi Arciduchi di quella Provincia, solevano ricever l' Omaggio, come si vede ancora, hoggi di dalla loro sedia di viva Pietra, del che si dirà in suo luogo piu particolarità.«

Glavne su svečanosti bile u Celovcu dne 2. septembra. Tada je održana i svečana gozba. Oko desetak stolova pored Leopolda zapremiše mjesta odličnici iz careve pratnje i cijele Koruške, a za posljednjim su stolom sjedjeli seljaci. Evo što kaže Kurelić na str. 90.: L' ultima, e singolar Tavola fù quella del Contadino, dal quale da 200 anni in

qua l' Arciduchi di Carinthia solevano pigliar l' Omaggio in Campagna publica, il quale Contadino prova la sua famiglia da 900. Anni, e li suole esser dato tal volta nel ricevimento dell' Omaggio, da Sua Maestà un certo danaro, benche quell' antico costume nella Campagna all' hora tenuto, non viene nei nostri tempi osservato. Della qual' Origine scrivendo il Silvio Enea sapientissimo Historico Cesareo a dappoi sommo Pontefice, dice nella descrizione della Germania cap. 20. (ovdje je reproducirano poznato mjesto od »Fama est« do »datus in Carintia«). Questo Contadino ha molti parenti, e un figliuolo già assoluto Filosofo, il quel è assai ricco, e comodo di poderi, e le loro figliole non maritano fuori di puella famiglia, acciò oppresso essa resti sempre quell' privilegio & il dritto d' Investitura: ch' hanno da tanti Arciduchi Austriaci. L' iscrizione di quell' antico Throno, fatto di viva pietra si ritrova in pueste lettere: Mansueti Vereri, e dall' altra parte: Rudolphus Dux, il chednota i benigni Principi Austriaci. Nam beati mites, quoniam possidebunt Terram«.

O investituri vojvode Majnhardarda Tirolskoga od 1. septembra 1286. na »knežji kamen« davnih slovenskih narodnih knezova postoje potanki opisi opata Ivana iz Vetriinja Otokara Štajerskoga, pisca »Reimchronike«, Eneja Silvija Piccolominiija i u »Schwabenspiegelu«, ali je od vrijednosti i ova vijest Kureličeva od god. 1661., jer pokazuje da je uspomena na investituru, koja je posljednji put bila izvršena dne 18. marta 1414. za Habsburgovca Ernesta Željeznoga, još uvijek i poslije 247 godina bila živa i postovana.

Nikola Žic.

KOLONIJA ČIPROVČANA U OSIJEKU.

Prelistavajući akta u županijskom i gradskom arhivu opazili smo, da više osječkih i slavonskih familija nosi apelativ Čiprovac, Čiprovčan, što znači da su iz mjesta Čiprovca!

Svi ti Čiprovčani dolaze u Osijek iz Pečuha, odakle bježe radi Rakocijeve bune. Javljuju se, dakle, u prvoj dekadi XVIII. stoljeća. Sve su te familije ženidbama međusobno povezane, jedna drugoj svjedoči na

javnim ispravama, kumuju međusobno kod vjenčanja i krštenja, svjedoci su kod sudbenih postupaka.

Neke se od tih familija drže i priznavaju plemenitima, ali ih Bojničić nema niti u svom velikom djelu »Der Adel von Kroatien«, niti u manjem »Series nobilium«.

Mislili smo, da ćemo tu osječku »ciprovštinu« najbolje razjasniti tako, ako na osnovi arhivske građe i pristupačne nam literature složimo genealoške tabele svih tih Čiprovčana, ne bi li nam one pokazale tragove toga Čiprovca.

A koji su to osječki dotično slavonski Čiprovčani?

1) Margići. Došli su iz Pečuha u Osijek, gdje su postali ugledni trgovci na veliko. Trguju vinom, žitaricama, kožom. Jednako su ugledni trgovci i

2) Geđići, koji su također došli iz Pečuha.

3) Stejkići isto su ugledni trgovci plemići. Ženidbama su povezani sa Pejačevićima i Nikolantinima.

4) Iz Čiprovca su preko Pečuha došla u Osijek i braća Marko, Ilija, Andrija i Mihajlo Cerkići, od kojih je Ilija bio tumač kod slavonskog auditorijata (intepres orientalis), umro 21. II. 1730. Od potomaka njegovih Mihajlo je provincijski komesar (commissarius provincialis), koji je pokopan u Aljmašu 1. VI. 1769. Zadnji svođa rođa je Vilim, koji je bio pukovnik regimente Pálfy († 4. III. 1795.). Cerkići su baruni i u rodbinskoj vezi sa Pejačevićima i Frankolukinima i Nikolantinima.

5) Iz Pečuha došao je u Osijek i Mihajlo Frankolukin aliter Čiprovac. Imao 5 sinova i 2 kćeri. Sinovi su ugledni trgovci, a jedan je komorski provizor u Požezi. Izumrlj krajem prve pole XVIII. s. U rodbinskoj vezi sa Stejkićima i Nikolantinima.

6) Prvih godina XVIII. s. došli u Osijek braća Pavluško († 1712.), Nikola, Gjuró i Ivan († 1714.) Nikolantin (Nikolantić) iz Čiprovca. Tu su došli do tolikog blagostanja, da su postali jedna od najbogatijih familija u gradu. U rodbinskoj su vezi sa Pejačevićima i Geđićima. Izumiru u prvoj poli XVIII. s. Izvori ih spominju kao »nobiles«.

7) Od Lekića, koji su također Čiprovčani, prvi se spominje Antun, koji sa ženom Margaretom iz Pečuha dolazi u Osijek. Obitelj se razgranala i stvorila u gradu trgovačku kuću, koja je prometala robu sve do Carigrada.

Lekići izumiru na pragu XIX. stoljeća. Trgovačka kuća njihova prešla je na kalfu Slovenca Antuna Goriuppa i do nedavna se

zvala Lekić-Goriupp. Lekići su u rodbini sa Adamovićima.

8) Iz Čiprovca su i Adamovići došli preko Pečuha u Osijek. Prvi se spominju braća Pavao i Ivan iz Čiprovca. Pavao je bio prefekt u Belju i po svoj prilici tu dobio plemstvo od Karla III. 6. XI. 1714. Zena mu bila Judita Knežević. Sin njegov Martin Čiprovčan oženio Anastaziju Antuna Lekića.

Za Adamoviće veli Bojničić (Der Adel p. 1.): »Adels- u. Wappenbrief von König Karl III. d. d. 6. XI. 1714. ... Verleihung des Prädicates von Chepin an Johann Kapistran de dato Wien 6. X. 1770.« Na p. 84. kod porodice Kastellanfy opet veli: »die Adeli oder Adamovich de Sztelék stehén in keinerlei Zusammenhang mit der slawonischen Familie Adamovich de Chepin, die dem neueren Briefadel angehört«. To se posvema slaže i sa našim izvorima.

9) Čini se, da su i Pejačevići iz Čiprovca iako to možemo utvrditi samo za dvojicu i to: za Gjuru iz kraja XVII. stoljeća i Marka iz prve pole XVIII. stoljeća.

Za Pejačevića veli Bojničić *) p. 143.: »Es sind kein altes Geschlecht, sondern treten um das Jahr 1690. zuerst in Slawonien (zapravo u Pečuhu) auf, wohin sie aus Macedonien eingewandert sind. Ihre angebliche Abstammung von König Dabiša von Bosnien ist eine Fabel«. I mi smo se na osnovi arhivske građe uvjerali, da je njihova genealoška tabela (isp. Šišić: Povijest virovitičke županije u prošlosti) starija od XVIII. stoljeća prosto nategnuta, te i izmišljena. I oni se kao i drugi Čiprovčani javljaju istom krajem XVII. i početkom XVIII. stoljeća.

Ipak je interesantna jedna pojava, da su jedino Pejačevići sačuvali blijedu i maglovitu tradiciju o svojoj prvobitnoj domaji. Julijan Pejačević, historiograf familije (a imadu već prije jednoga historičara u svojoj familiji — Matiju Pejačevića) spominje u svome djelu (J. Pejacevich, Peter Freiherr von Parcevich, Erzbischof von Martianopel. »Archiv für österreichische Geschichte« 59. Wien 1880.) i Čiprovac. »Der Fluss Skit, rumänisch Skitel genannt — piše na p. 96. — entspringt am Westbalkan, fließt nicht sehr entfernt von Kiprovec vorbei u. mündet unterhalb des Ogust am rechten Ufer in die Donau«. Dalje govori, da Pejačevići, Parčetići, Cerkići, Tomagjonovići potječu od Kneževića, koji su vodili ime od zamka (Burga) Kneže, koji da je ležao nablizu Čiprovca. Iako se do sada ni na koji način ne dade dokazati descendencija pomenutih familija od Kneževića (ta je teorija iskonstruisana na osnovi ženidbenih veza čla-

*) Za Pejačevića nam je govorio pok. dr. Bojničić, da je to bila prvotno poštarska familija u Baji. Op. ur. N. S.

1. Margići

Gjuro trgovac
 †
 Maria pl. Stojkić
 5. II. 1708.

Stjepan * 6. V. 1709. † N. N. Frankotikin	Gjuro	Nikola 3. III. 1711. † N. N. Nikolantin
--	-------	--

2. Gegići

Ivan
 †
 Lucija 1721.   Cerkić

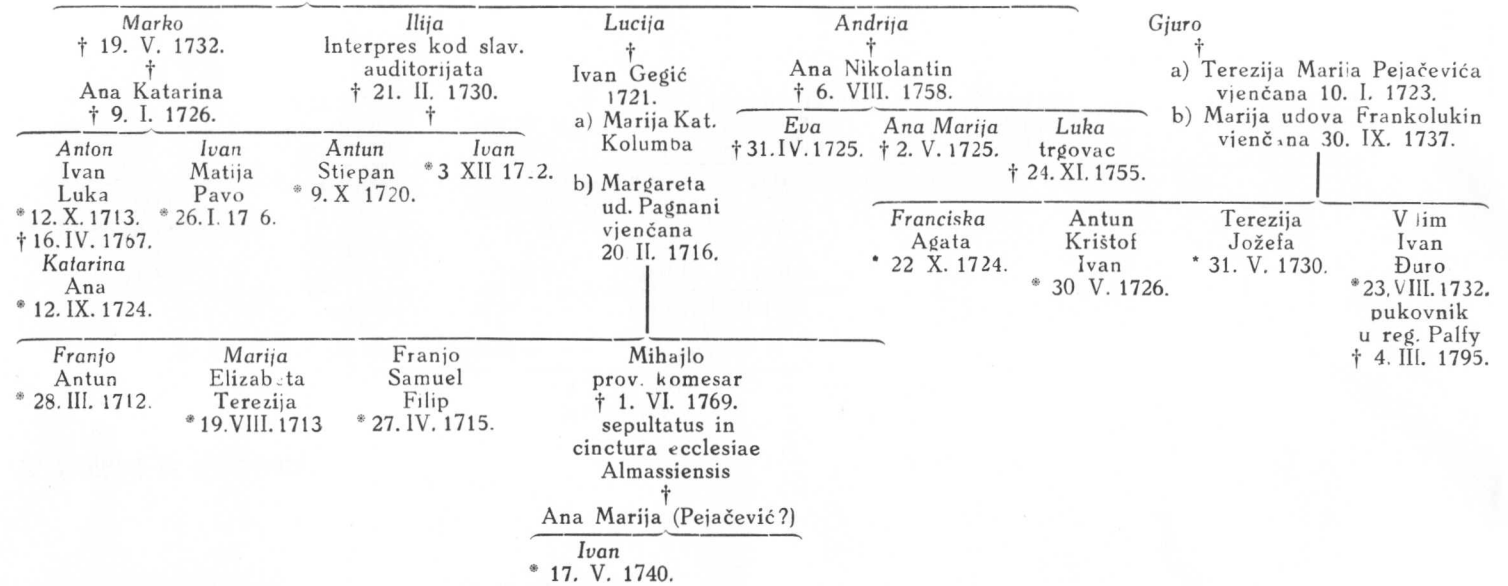
3. Stejkići iz Ciprovca
 pl.

Marko trgovac
 † 3. X. 1716.

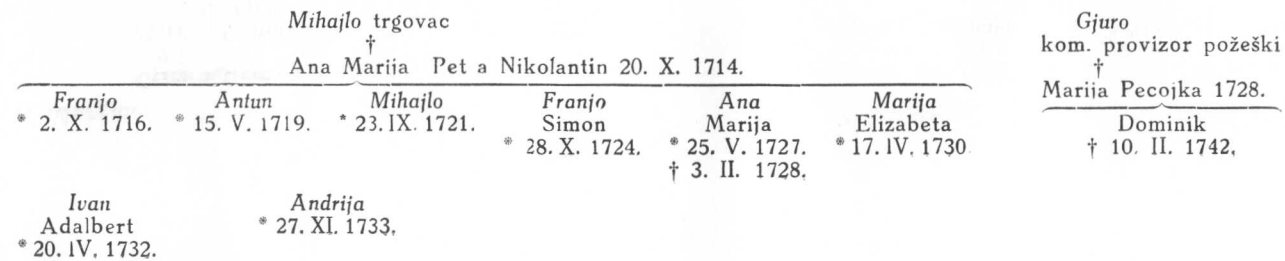

	Stjepan † Marĝa	Marijan † Ana	Marta † Ivan Pejačević	
Marĝa † Simo Dorosavčević 1711.	Ivan 29. I. 1705. † Barbara	Nikola † N. N. preudata 1710. za Antuna Marinić	Matija	Gjuro † Marija Nikolantin
	Pavao Ivan * 8. III. 1732.	Ignjo * 13. X. 1722.	Margareta Franciska * 12. VIII. 1724.	Marija Franciska * 5. V. 1725.
				Marija Elizabeta 18. XII. 1727.

4. Cerkići (Czerkyczy) iz Ciprovca

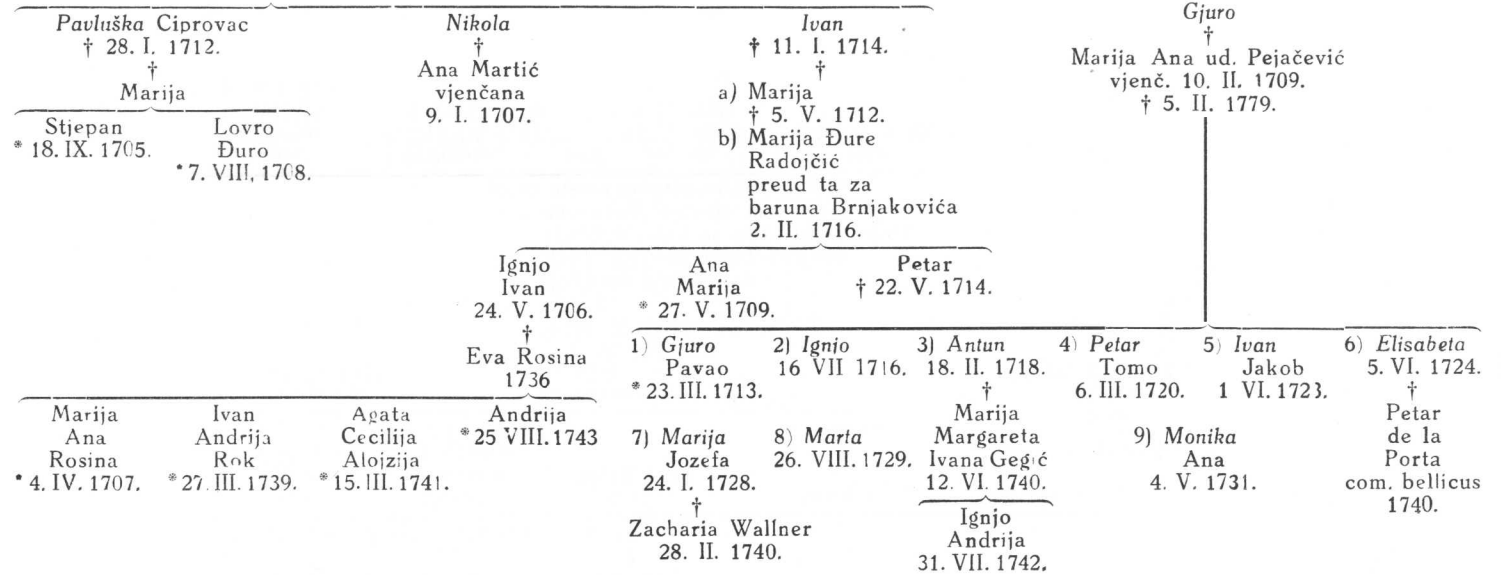

5. Frankolukin aliter Ciprovac

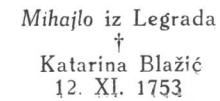
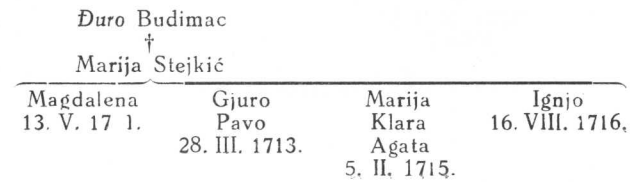

6. *Nikolantin* (Nikolantić) Ciprovcan

N. N.

Osim ovih znamo i za:

7. Lekići iz Ciprovca

Antun † 1. X. 1721.				
†				
Margareta † 30. X. 1725.				
Pavao †	Anastazija †	Franjo †		
Katarina	Martin Adamović	Katarina		
Stjepan Ignjo * 21. VIII. 1720	Maria Johanna Franciska * 27. VIII. 1729	Marta * 26. IX. 1737.	Mihajlo † Elizabetha	Dimitrija † Elizabetha Oberdorfer
Katarina * 25. XI. 1741.	Pankracije Ilija * 7. V. 1743. † 24. X. 1807. (80 god na) † Barbara Föszmayer † 24. VIII. 1814. (67 god na) (Drug u trgovini bio mu Andrija Gorriupp iz Celja, na koga je onda prešla trgovačka kuća Lekić).			Ivan Gjuro * 30. VIII. 1745.
Ana Marija * 9. IX. 1778. † 16. I. 1786.	Elisabeta * 18. IX. 1781. † 14. II. 1785.	Judita * 11. X. 1783. † 7. II. 1785.	Ivan † 16. VI. 1785.	

8. Adamovići iz Ciprovca
N. N.

Pavao iz Ciprovca
nobilitiran
6. XI. 1714.
prefekt u
Belju
†

Judita Knezović (Knežević)

Martin
prefekt u Belju
†
Anastazija (Stana)
Lekić 1724.
† 6. II. 1744. i pokopana
u franjevačkoj grobnici

Adam
podžupan
žup. virov.
1785.

Josip
Ignjo
* 2. VII. 1707.
6. X. 1710.

Ivan Kapistran
* 1727.
† 4. XII. 1808.
podžupan žup. virovit čke
Predikat „de Chepin“ 1770.

†
Judita Saič de Pernica
25. V. 1766.

Antun
administrator
vir. županije
komornik 1817.
osnivač linije tenjske
†
barunica Perényi

Ivan iz Ciprovca
† 12. II. 1711.
†
Margareta
† 4. VIII. 1709.

Maria
Margare'a
* 13. IV. 1709.

Pavao
† 3. XII. 1801.
u Voraždinu
osnivač čepinske linije

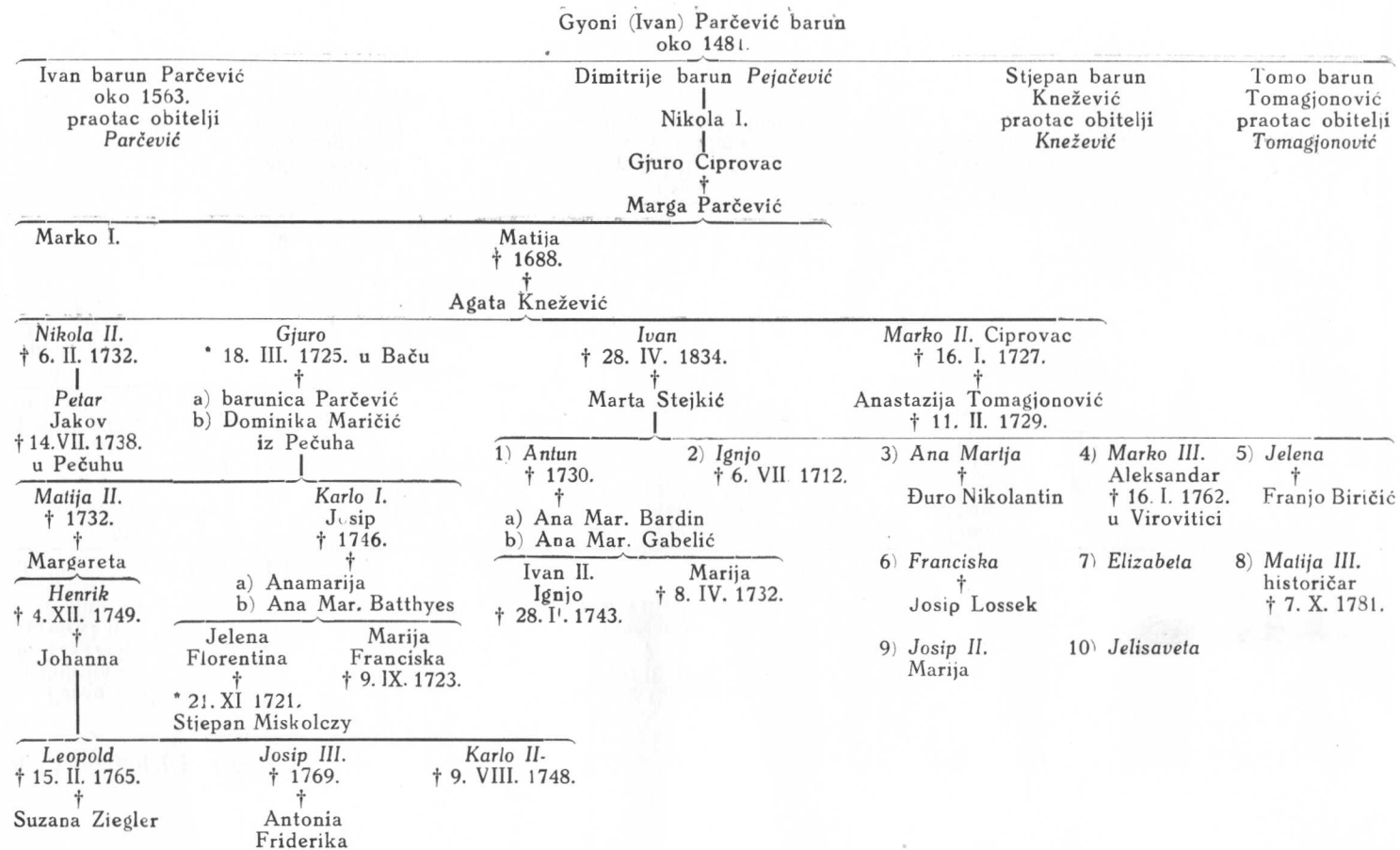
Franjo
Sigmund
* 15. VI. 1710.
†
Anastazija

Ana
†
Gjuro Boronkay

Rok
Kornelija
* 3. VII. 1767.

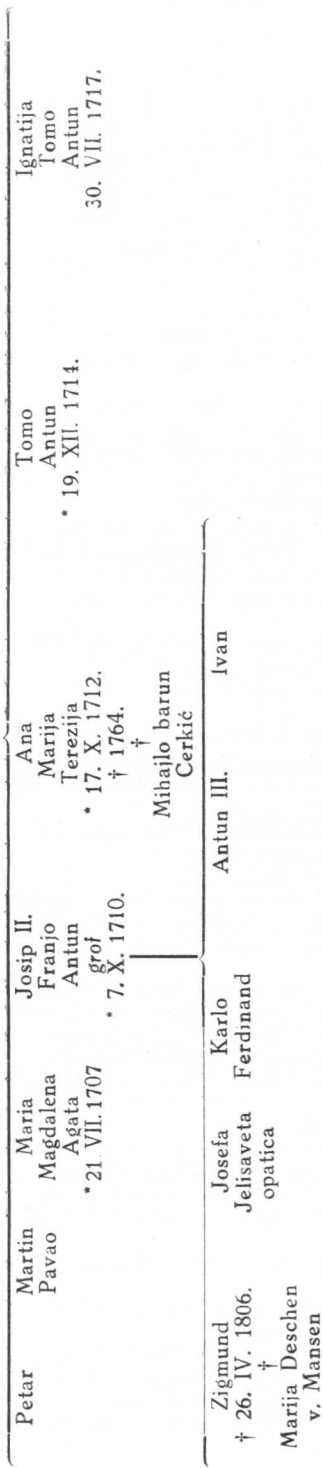
Katarina

9. Pejačevići

Pejačevići

nova Pejačevića sa tim familijama), ipak je interesantna pojava već sama tradicija, da lozu svoju vuku iz Čiprovca, iz Bugarske.

Dr. Ivan Esih je nedavno u »Obzoru« (21. II. 1932. br. 41.) na osnovi novijih bugarskih istraživanja (Penev-Jocov) napisao mali referat o katoličkoj propagandi u XVI. stoljeću u Bugarskoj. Središte te propagande bilo je selo Čiprovec, gdje je sjedio i prvi katolički biskup bugarski. Selo je ležalo sjeverozapadno od Berkovice u planinskom kraju. Kao bogato rudarsko mjesto (bili tu i rudari Sasi, koji su se pobugarili) uživali su Kiprovcani naročita privilegija i mnoga poreska olakšanja. U XVII. stoljeću imalo je selo do 5000 duša, od toga 4000 katolika.**)

Katolička je propaganda u Čiprovcu osnovala školu, da odgoji što više Bugara za katoličke svećenike. Kako su učitelji bili redom bosanski franjevci, uvedeni su i hrvatski udžbenici. Znači dakle, da su polaznici te škole učili i hrvatski te da su pisali i govorili i hrvatski.

Kada znamo da je kraj XVII. i prva polovina XVIII. stoljeća doba jake jugoslavenske migracije sa juga na sjever, to ni seoba Čiprovčana u južnu Ugarsku i u Slavoniju ne bi bila tako neobična pojava. Pažnje je vrijedno potcrtati, da su svi slavonski Čiprovčani katolici.

Možda će kojem bugarskom historičaru uspjeti, da na osnovi arhivske građe utvrdi imena tih osječkih dotično slavonskih familija u bugarskom Čiprovcu.***)

Dr. Josip Bösendorfer.

*) Davno prije ovog bugarskog referata napisao je o toj temi iscrpljivu studiju dr. Petar Kolendić: »Софијски надбискуп фра Петар Богдан Бакшић« (»Гласник Скопског Научног Друштва« II. Скопље, 1926). Op. uredništva »Narodne Starine«.

**) Prema sudu dr. Kolendića bio je omjer vjera upola. Op. ur. N. S.

***) Dobro bi dakako bilo, kada bi se i domaći naši malobrojni, rasparčani i neorganizovani radnici na području historije, etnologije i antropogeografije bacili na proučavanje historije naselja u neispitanim krajevima onako kako je djelomice postupio g. Stjepan Pavičić i u neke kako nastoji i sam autor ovoга članka. Posao bi u detaljima trebali raditi i članovi pojedinih, izvjesnih univerzitetskih seminara, a i župnici i parosi. U tu bi svrhu stručnjaci morali izraditi napatke da se uzalud ne troši snaga i da se ne postupa bez metode. Dakako da je s tim u vezi i goruče pitanje definitivne organizacije arhiva u Jugoslaviji. (Opaska uredništva »Narodne Starine«).